

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Barneveld	Datum	1 april 2025
E-mail	coen.van.barneveld@utrecht.nl	Kenmerk	30208159
Type brief	Aanbiedingsbrief	Onderwerp	Jaarverslag Commissie Omgevingskwaliteit Utrecht 2023-2024
Bijlage(n)	2	Beleidsveld	Ruimtelijke Ordening

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u het jaarverslag van de Commissie Omgevingskwaliteit Utrecht (vóór januari 2024: Commissie Welstand en Monumenten). Het betreft een gecombineerd verslag over de werkzaamheden van de commissie in 2023 en 2024. Het verslag geeft inzicht in de samenstelling van de commissie, een reactie op beleidsmatige ontwikkelingen (Omgevingswet, Welstandsnota), de samenwerking met Kwaliteitsteams in gebiedsontwikkelingen en een aantal bijzondere bouwplannen. Afsluitend geeft de commissie op basis van observaties een aantal aanbevelingen.

Hierbij informeren we u hoe we zijn omgegaan met de uitgebrachte adviezen en de aanbevelingen van de commissie. Het jaarverslag van de commissie is als bijlage aan deze raadsbrief toegevoegd. Daarnaast is de commissie verplicht om een reglement van orde vast te stellen, dit is tevens als bijlage bij deze brief gevoegd.

Samenvatting/toelichting

De Commissie Omgevingskwaliteit Utrecht (COU) is een onafhankelijke commissie die het Utrechtse gemeentebestuur adviseert over aanvragen voor een Omgevingsvergunning en over de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. De advisering heeft betrekking op welstandsaspecten, monumentenzorg/cultuurhistorie, stedenbouw, inrichting van de openbare ruimte en duurzaamheidsaspecten.

De commissie heeft de taak om integraal te adviseren over de meer complexe bouwplannen, beeldkwaliteitsplannen en gebiedsontwikkelingen. De commissie voerde in 2024 circa 120 gesprekken met ontwerpteams en aanvragers, waarbij de energie erop gericht is om op een prettige en soepele manier samen tot vergunbare plannen te komen. Het aantal gesprekken is toegenomen ten opzichte van 2023 (circa 100 gesprekken) doordat er in 2024 actief is gewerkt met de subcommissie Erfgoed. Terugkijkend op de periode 2023 en 2024 stelt de commissie dat de

ontwikkelingen interessant waren en de productie fors. Ze constateert dat er hard gewerkt wordt aan de stad en dat de plannen tot stand komen via een prettige en kritische dialoog.

Omgaan met uitgebrachte adviezen

De commissie adviseert en het college besluit over aanvragen voor een omgevingsvergunning. Dit gebeurt, bij mandaat, via de afdeling Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH). In 2023 werden door of namens de commissie in totaal 2701 adviezen uitgebracht. In 2024 lag het aantal wat lager en werden in totaal 2257 adviezen uitgebracht. We zien dit als een uitvloeisel van de opstartfase van het werken met de activiteiten in het Omgevingsloket. We merken bijvoorbeeld dat een groot aantal van de ingediende vergunningaanvragen - ruim één op de drie - onjuist wordt ingediend.

In de Omgevingswet is opgenomen dat het college gemotiveerd kan afwijken van een advies. Wij moeten bij onze beslissing op een vergunningaanvraag immers meerdere belangen afwegen. Over de jaren heen hebben wij zelden afgeweken van een advies. Vaak blijkt het mogelijk om met planaanpassingen tot een plan te komen waarbij meerdere belangen worden gediend.

Met betrekking tot de welstandstoets en de toets bij monumenten danwel cultuurhistorisch waardevolle bebouwing hebben wij in 2023 en in 2024 alle adviezen van de commissie overgenomen. Het is niet nodig gebleken om van adviezen af te wijken.

Reactie op het verslag van de commissie

Wij vinden het prettig dat de commissie positieve veranderingen signaleert. Zij constateert dat het ambitieniveau van de bouwplannen steeds hoger komt te liggen en dat de meerwaarde van de integrale benadering steeds zichtbaarder wordt en ook daadwerkelijk leidt tot meer kwaliteit. We herkennen deze conclusie: de kracht van de commissie ligt in de brede samenstelling. Dankzij deze multidisciplinaire samenstelling kan de commissie plannen vanuit verschillende perspectieven beoordelen, wat zowel op gemeentelijk niveau als bij aanvragers waardevolle inzichten oplevert.

De commissie stelt daarnaast dat Utrecht lef toont in de omgang met erfgoed, zowel op het vlak van behoud (als eerste gemeente heeft Utrecht een hele reeks Post 65 monumenten aangewezen) als op het vlak van het vitaal en relevant gebruik van erfgoed. Utrecht was ook een van de eerste gemeenten in Nederland waarbij de commissie werd uitgebreid met advisering op het gebied van duurzaamheid en landschap. De commissie merkt ook op dat er steeds meer plannen op de agenda staan waarbij groen een rol speelt en dat het in plaats van 'kijkgroen' steeds meer gaat om 'functioneel groen', dat een bijdrage levert aan ecologie, gezondheid, klimaatbestendigheid en circulariteit.

In juni 2023 is de nieuwe voorzitter aangetreden en per april 2024 zijn vier nieuwe leden voor een periode van 3 jaar aangetreden. De commissie heeft zich in de nieuwe samenstelling de Utrechtse werkwijze snel eigen gemaakt. Veel lopende bouwplannen zijn inmiddels naar vergunning en realisatie gebracht en veel nieuwe ontwikkelingen staan op de rol.

Reactie op de observaties en aanbevelingen van de commissie

Tijdig betrekken commissie & uniformiteit in producten

De commissie heeft de opdracht om volgens de uitgangspunten van de Omgevingswet vroegtijdig te adviseren (dat wil zeggen: vroegtijdig begeleiden, aanjagen, stimuleren en waarborgen van kwaliteit en de Utrechtse identiteit). De commissie merkt in haar jaarverslag op dat ze bij sommige plannen in een te laat stadium is aangehaakt. Wij onderschrijven het belang om de commissie tijdig te betrekken

en een zekere uniformiteit aan te brengen in de verschillende producten (bijvoorbeeld bij het opstellen van Beeldkwaliteitsplannen, het uitschrijven van tenders, het voeren van Omgevingstafels en het ophalen van commissie adviezen in de het Utrechts Planproces Gebiedsontwikkeling (UPG)). De aanbevelingen van de commissie zijn bruikbaar en herkenbaar en op veel van de genoemde aanbevelingen staan al acties in het vergunningenproces met de Omgevingstafels. Het verder doorwerken aan de processen en het versterken van samenwerkingsverbanden zijn meerjarige opgaven.

Doorontwikkeling samenwerkingsverbanden

De commissie merkt op dat de samenwerkingsverbanden zeker zijn verbeterd, maar dat een 'doorontwikkeling van de samenwerkingsverbanden' tussen commissie en onderdelen van de gemeentelijke organisatie gewenst is. Een goede afstemming tussen de commissie en kwaliteits- en supervisieteams vinden wij in dit kader een belangrijk aandachtspunt. We streven hierbij zo veel mogelijk naar 'standaard samenwerkingsverbandmodellen', maar individuele inregeling is (vanwege bemensing en de eigen karakteristieken van een bepaald gebied of plan) mogelijk. Aan de verhouding (rollen en verantwoordelijkheden) tussen de commissie, de kwaliteitsteams en de BInG commissie zal aandacht besteed worden in de Beleidsnota Omgevingskwaliteit.

Actualiseren van inhoudelijke kaders

De aanbevelingen voor het actualiseren van de inhoudelijke kaders passen grotendeels in de reeds lopende opdracht voor de Beleidsnota Omgevingskwaliteit, de opvolger van de huidige Welstandsnota. In de nieuwe nota is, meer dan in de huidige welstandsnota, aandacht voor de kwaliteit van openbare ruimte en duurzaamheid. Deze lijn volgt besluitvorming van uw raad bij instelling van de Commissie Omgevingskwaliteit in 2022, de RSU2040 en de (nog vast te stellen) Stedenbouwwisie. De opmerking van de commissie over een verdere uitwerking van de Stedenbouwwisie tot een Stadplan kan betrokken worden bij de verkenning naar een mogelijke doorontwikkeling van de Omgevingsvisie en/of de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU).

In de [raadsbrief Ontwikkelingen inwerkingtreding Omgevingswet](#) uit december 2024 worden ontwikkelingen rondom het vergunningenproces, de transitie van Welstandsnota naar Beleidsnota Omgevingskwaliteit en de mogelijke doorontwikkeling van de Omgevingsvisie toegelicht. De aanbevelingen van de commissie steunen ons in de te zetten vervolgstappen.

Het doet ons deugd te constateren dat de commissie met enthousiasme, betrokkenheid en in dialoog adviseert over de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente Utrecht. Die dialoog blijft nodig en die willen we ook het volgende jaar blijven voeren. Wij willen de kansen die er zijn benutten om tot betekenisvolle en aantrekkelijke (hoogwaardige) nieuwe ontwikkelingen te komen. Wij ondersteunen de commissie van harte in haar ambitie om de ingeslagen werkwijze met plezier doorzetten, op weg naar een steeds mooiere stad en een aantrekkelijke openbare ruimte.

Bij interesse in uw raad, is de commissie graag bereid om een nadere toelichting te geven of kennis te maken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

Burgemeester en wethouders

Datum 1 april 2025
Ons kenmerk 30208159

de secretaris,

de burgemeester,